

KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU

**KATOLICKÁ ŠKOLA
NA PRAHU
TŘETÍHO TISÍCILETÍ**

VYDAL SEKRETARIÁT ČESKÉ BISKUPSKÉ KONFERENCE
PRAHA 1999
(PRO VNITŘNÍ POTŘEBU)

Úvod

1. Na prahu třetího tisíciletí se výchova a katolická škola ocitla pod vlivem nového společenskopolitického a kulturního kontextu před novými úkoly. Prvořadým problémem se stala krize tradičních hodnot, která především v bohatých vyspělých zemích nabývá působením sdělovacích prostředků podoby široce rozšířeného subjektivismu, morálního relativismu a nihilismu. Hluboký pluralismus, který proniká společenské vědomí, plodí různorodé postoje, jež jsou v některých případech natolik protichůdné, že ohrožují každou společenskou identitu. Pronikavé strukturální změny, zásadní technické inovace a globalizace ekonomiky zasahují stále silněji do života lidí na kterémkoliv místě naší planety. Vedle perspektivního rozvoje všech jsme svědky i zcela opačné tendence prohlubování propasti mezi bohatými a chudými zeměmi a hromadného přesunu lidí ze zemí rozvojových do zemí rozvinutých. Fenomén vzájemného pronikání kultur a vzniku společnosti, která se stále více skládá z lidí různých ras a nabývá multietnické a multináboženské podoby, přináší s sebou vedle vzájemného obohacování také velmi mnoho problémů. V zemích, kde evangelizace proběhla již velmi dávno, k tomu navíc přistupuje narůstající vytlačování křesťanské víry jako orientačního bodu a zdroje světla efektivního a přesvědčivého výkladu lidské existence.

2. V oblasti výchovy se rozšířily, zkomplikovaly a specializovaly výchovné funkce. Pedagogické vědy, které se dříve soustřeďovaly na studium dítěte a na přípravu učitele, byly přinuceny k tomu, aby se otevřely různým věkovým skupinám a rozličným prostředím a okolnostem překračujícím rámec školy. Tyto nové požadavky vyvolaly poptávku po novém obsahu, po nových odborných kompetencích a po nových výchovných osobnostech a institucích přesahujícím tradiční rámec. Vychovávat a provozovat školu se v dnešním kontextu stalo mimořádně obtížným úkolem.

3. Tyto nové skutečnosti jsou pro katolickou školu výzvou k odvážné obnově. Životnost drahocenného dědictví svých staletých zkušeností může totiž prokázat především schopností vlastní moudré obnovy. Proto je nezbytné, aby katolická škola byla s to projevit se i v současnosti působivým, přesvědčivým a aktuálním způsobem. Nejde však o prosté přizpůsobování, nýbrž o skutečný elán vědomý si svého poslání: jde o zásadní povinnost evangelizace, o pronikání do míst, kde stojí člověk, aby přijal dar spásy.

4. Kongregace pro katolickou výchovu by se proto v těchto letech bezprostřední přípravy na Velké jubileum roku 2000 a při příležitosti radostné připomínky třicetiletého výročí zřízení Sekce pro katolické školy¹ a dvaceti let od vydání dokumentu *Katolická škola*, který byl uveřejněn 19. března 1977 s úmyslem "soustředit svou pozornost k podstatě a zvláštním rysům školy definované a prezentované jako 'katolická'"², chtěla tímto oběžníkem obrátit ke všem lidem zúčastněným na školní výchově s přáním poskytnout jim slova povzbuzení a naděje. Tento list má v úmyslu zejména se podělit o radost z pozitivních plodů práce katolických škol, avšak zároveň i o znepokojení nad obtížemi, na které tyto školy narážejí. Na základě učení II. vatikánského koncilu, četných promluv Svatého otce, řádných i zvláštních zasedání biskupských synod a biskupských konferencí, pastorální péče diecézních ordinářů i mezinárodních katolických organizací působících v oblasti výchovy a škol se nám zdá vhodné obrátit pozornost na některé zásadní charakteristické rysy katolické školy, které považujeme

za důležité pro působení jejich výchovné práce v církvi a ve společnosti: *katolická škola jako místo celistvé výchovy lidské osobnosti prostřednictvím jasného výchovného plánu, jehož základním kamenem je Kristus³; její církevní a kulturní identita; její poslání k výchovné lásce; její sociální služba, výchovný styl, jímž se musí vyznačovat její výchovné společenství.*

Radosti a úsilí

5. S velkým zadostiučiněním bychom chtěli ještě jednou probrat pozitivní cestu, kterou prošla katolická škola v těchto posledních desetiletích. Zejména je třeba si všimnout jejího přínosu k evangelizačnímu poslání církve po celém světě, včetně oblastí, v nichž není možná jakákoliv jiná pastorační činnost. Katolická škola chtěla navzdory obtížím nadále nést spoluodpovědnost za sociální a kulturní rozvoj různých společenství a národů, jichž je součástí, a sdílela jejich radosti a naděje, utrpení a obtíže i účast na pravém pokroku člověka a společnosti. V tomto ohledu je třeba se zmínit o velmi cenném příspěvku, který katolická škola přinesla k duchovnímu a materiálnímu rozvoji národů, jež nebyly osudem příliš obšťastněny. Cítíme rovněž povinnost zmínit se o přínosu katolické školy k pedagogické a didaktické obnově a o mimořádném nasazení mnoha věřících, především těch, kteří jako řeholníci i laici žijí své učitelské povolání jako poslání a pravý apoštolát.⁴ Konečně nesmíme zapomínat na přínos katolické školy k pastoračnímu úsilí vůbec a zvláště k pastoračnímu úsilí v rodinách a v tomto směru musíme vyzdvihnout práci zdrženlivého zasahování do výchovné dynamiky mezi rodiči a dětmi a zcela zvláštním způsobem připomenout prostou a hluboko zasahující podporu, kterou katolická škola citlivě a se schopností vcítění nabízí "slabým" a "vykořeněným" rodinám, jejichž počet se zvláště v rozvinutých zemích stále zvyšuje.

6. Škola je nepochybně citlivou křižovatkou problematiky, jež hýbe tímto neklidným časovým úsekem na konci tisíciletí. Katolická škola se musí vyrovnávat s dětmi a mladistvými, prožívajícími obtíže současnosti. Přichází do styku s žáky, kteří se vyhýbají jakékoliv námaze, nejsou schopni obětí a stálosti a nepřinášejí si většinou již ze svých rodin žádné smysluplné životní vzory. Ve stále vzrůstající míře jsou nejen lhostejní nebo nepraktikující, nýbrž se i vyhýbají jakékoliv náboženské nebo morální výchově. K tomu navíc u mnoha žáků a v řadě rodin přistupuje ještě pocit hluboké apatie vůči etickému a náboženskému vzdělání, což vede k tomu, že jediným jejich zájmem a požadavkem ve vztahu ke katolické škole je to, aby v ní získali vysvědčení nebo nanejvýše kvalifikované vzdělání a způsobilost k povolání. Toto právě popsané klima vyvolává jistou pedagogickou únavu, jež splývá s rostoucí obtížností skloubit v dnešním kontextu učitelství s vychovatelstvím.

7. K obtížím, které zabraňují návštěvě katolické školy nebo ji přinejmenším znesnadňují, patří také politické, sociální a kulturní okolnosti. Plnou realizaci vzdělávacích a výchovných plánů nepřipouštějí chudoba a hlad, které se dramaticky šíří po celém světě, konflikty a občanské války, úpadek měst a zvyšující se kriminalita v mnoha velkých městských aglomeracích. V jiných částech světa jsou to naopak vlády, které katolické škole kladou překážky, pokud vůbec neznemožňují její činnost, a to navzdory postupu demokratického smýšlení a praxe a narůstající citlivosti pro lidská práva. Další potíže vznikají na základě ekonomických problémů. Tuto situaci pocítuje katolická škola o to víc v těch zemích, v nichž vlády vůbec nepočítají s příspěvky pro nestátní školy. Finanční zátěž pro rodiny, které si zvolí nestátní školu, se tím stává téměř neúnosnou a představuje závažnou zkoušku schopnosti katolických škol přežít. Vedle problémů spojených se získáváním a financováním učitelského sboru mohou

ekonomické potíže způsobit i to, že katolické školy vylučují předem ty, jimž chybějí dostatečné finanční prostředky, přičemž probíhá výběr žáků, což s sebou přináší ztrátu zásadního charakteristického rysu katolické školy, totiž toho, že tato škola je otevřena pro všechny.

S pohledem upřeným vpřed

8. Pohled na radosti a úsilí katolické školy, aniž bychom si namlouvali, že bychom snad již vyčerpali veškerou její plnost a hloubku, nás vybízí k tomu, abychom nyní přemýšleli o přínosu, s nímž by mohla přijít při vzdělávání nových generací na prahu třetího tisíciletí, přičemž jsme si vědomi toho, že, jak píše Jan Pavel II., "budoucnost světa a církve patří mladých generacím, které se narodily ještě v tomto století, avšak dospělými lidmi se stanou teprve v příštím století, prvním v novém tisíciletí".⁵ Katolická škola musí tedy být schopna vybavit mladé lidi nástroji poznání, jejichž pomocí budou moci najít své místo ve společnosti, kterou silně charakterizují technické a vědecké znalosti; avšak zároveň, a dokonce bychom rádi řekli přednostně, jim musí zprostředkovat solidní, křesťansky orientované vzdělání. Proto jsme přesvědčeni, že některé základní rysy katolické školy musejí být posíleny, aby se z ní mohl stát nástroj výchovy v dnešním světě.

Osobnost a její výchova

9. Katolická škola je školou pro osobu a školou osob. "Centrem učitelské činnosti Ježíše Krista je osobnost jednoho každého člověka v jeho materiálních a duchovních potřebách: z tohoto důvodu je cílem katolické školy podpora lidské osobnosti."⁶ Tato slova osvětlují živý vztah člověka s Ježíšem Kristem a připomínají, že se v Jeho osobě nachází plná pravda o člověku. Proto katolická škola ve svém úsilí o podporu člověka v jeho celistvosti jedná v poslušnosti vůči církevní péči a s vědomím, že všechny lidské hodnoty docházejí svého plného uskutečnění a následně i své jednoty v Kristu.⁷ Toto vědomí se projevuje v ústředním postavení osobnosti ve výchovném procesu katolické školy, posiluje její výchovnou angažovanost a umožňuje její schopnost vychovávat z lidí silné osobnosti.

10. V dnešním sociálně kulturním kontextu se skrývá nebezpečí, že zatemní "výchovný význam katolické školy, který tvoří hlavní a základní zdůvodnění její existence a který je základem jejího apoštolátu".⁸ Je sice pravdou, že v posledních letech se ze strany veřejného mínění, mezinárodních organizací a vlád věnuje zvýšená a citlivá pozornost otázkám školy a výchovy, přesto je však třeba zároveň konstatovat, že výchova se ve velké míře redukuje na čistě technické a funkcionální aspekty. Samotné pedagogické a didaktické vědy se více zabývaly otázkami fenomenologického zkoumání a praktické didaktiky, než aby se staraly o problémy vlastní výchovy, která činí středem všeho skutečné hodnoty a smysluplné horizonty. Roztříštění výchovy, neurčitost hodnotových představ, na něž se všichni hojně odvolávají a u nichž lze snadno dosáhnout všeobecného souhlasu, ovšem za cenu nebezpečného zamlžení obsahu, mají sklon k tomu zatlačovat školu do její údajné neutrality, která však oslabuje výchovný potenciál a projevuje se negativně na vzdělání žáků. Mnozí by rádi zapomněli na to, že výchova vždy předpokládá a zahrnuje určitou koncepci člověka a života. Údajné školní neutralitě odpovídá ve většině případů praktické vytlačení náboženských obsahů z oblasti kultury a výchovy. Naproti tomu korektní pedagogický přístup musí zmapovat rozhodující oblastí cílů, musí se ve výchově zabývat nejen tím, "jak", nýbrž také "proč", musí překonat

nedorozumění, že může existovat jakási sterilní výchova, a musí vrátit výchovnému procesu onu jednotnost, která zabrání roztržitému na jednotlivé proudy různých znalostí a dovedností a pro niž je centrem pozornosti osobnost ve své komplexní, transcendentální a historické identitě. Katolická škola se svým výchovným konceptem nasměřovaným na evangelium je povolána k tomu, aby tuto výzvu přijala a odpověděla na ni přesvědčením, že "tajemství člověka se opravdu vyjasňuje jen v tajemství vtěleného Slova".⁹

Katolická škola v srdci církve

11. Komplexnost současného světa nás přivádí k přesvědčení, že je nezbytné poskytovat opět více prostoru vědomí církevní identity katolické školy. Z katolické identity totiž vyplývají nejvlastnější znaky katolické školy, která se "profiluje" jako čínorodý prvek církve, místo autentického a specificky pastorálního působení. Katolická škola má podíl na evangelizačním poslání církve a je tím privilegovaným místem, kde se uskutečňuje křesťanská výchova. Z tohoto hlediska "jsou katolické školy zároveň místy evangelizace, komplexní výchovy, inkulturace a učení se důležitému dialogu mezi mladými lidmi různých náboženství a sociálních vrstev".¹⁰ Církevní charakter katolické školy je tedy vepsán přímo do srdce její identity jako školské instituce. Je skutečným a vlastním čínorodým prvkem v církvi na základě svého působení jakožto školy, působení, "v němž se harmonicky spojuje víra, kultura a život".¹¹ Je tedy třeba vši silou zdůrazňovat, že církevní rozměr katolické školy není žádným dodatečným znakem, nýbrž jejím nejvlastnějším a specifickým kvalitativním rysem, rozlišujícím charakteristickým znakem, který proniká a utváří každý okamžik její výchovné činnosti, nedílnou součástí, jež zakládá její vlastní identitu, a ohniskem jejího poslání.¹² Podpora právě tohoto rozměru katolické školy je cílem každého člena výchovného společenství.

12. Z moci své identity je tedy katolická škola místem zkušenosti církve a křesťanská obec je jejím základem. V této souvislosti je třeba připomenout, že své nejvlastnější poslání, tedy být místem, na němž se skutečně zakouší církev, může katolická škola uskutečnit jen tehdy, když se organicky začlení do pastorace křesťanské obce. Zcela zvláštním způsobem umožňuje katolická škola setkávání s mladými lidmi v prostředí příhodném pro křesťanské vzdělání. Bohužel si však musíme uvědomit, že v některých případech není katolická škola považována za integrální součást skutečné pastorace a že je někdy pocíťována jako něco obci cizího nebo přinejmenším téměř cizího. Je proto nezbytně nutné podporovat novou senzibilitu farních obcí a diecézních společenství, aby se cítili jako ti, kdo jsou povoláni starat se o výchovu a školu.

13. V církevním životě je katolická škola známa především jako pole působnosti řádových komunit, které se jí velkoryse věnovaly ať již z titulu svého řádového charismatu nebo z titulu zvláštní pozornosti. V současné době není ovšem tato činnost prosta obtížemi, způsobených jednak znepokojivým poklesem početního stavu, ale také vleklými závažnými nedorozuměními, která hrozí tím, že se řádové komunity zřeknou svého poslání ve výchovné oblasti. Na jedné straně je sice školní činnost oddělena od pastorace, na druhé straně naráží konkrétní aktivita na potíže, když se jedná o to, jak ji skloubit se specifickými požadavky řádového života. Blahodárná intuice svatých řádových zakladatelů ukazuje lépe a radikálněji než jakákoliv jiná argumentace, jak nepodložené a pochybné jsou podobné názory. Dále se nám zdá vhodné připomenout, že přítomnost řeholníků ve výchovném společenství je nezbytná, pokud "jsou osoby žijící zasvěceným životem s to rozvíjet zvláštním způsobem

účinnou výchovnou činnost",¹³ a jsou příkladem toho, jak se lze bezvýhradně a bezplatně "obětovat" službě bližnímu v duchu řeholního slibu. Přítomnost řeholnic a řeholníků ve společenství s knězi a laiky skýtá žákům "živý obraz církve a snadnější poznání jejího bohatství".¹⁴

Kulturní identita katolické školy

14. Z podstaty katolické školy vyplývá také jeden z nejméně výraznějších prvků originality jejího výchovného konceptu: syntéza kultury a víry. Neboť jakmile se vědění postaví do horizontu víry, stane se moudrostí a životní vizí. Jednotlivé obory nabízejí nejen znalosti, které je třeba získat, nýbrž i hodnoty, jež mají být osvojeny, a pravdy, jež mají být odhaleny.¹⁵ To vše vyžaduje prostředí, charakterizované hledáním pravdy, v němž by vychovatelé, pokud jsou to kompetentní, přesvědčení a důslední učitelé vědění a života, měli být jistě nedokonalými, ale přesto nikoli bezbarvými odrazy jedinečného Mistra. V tomto ohledu v křesťanském výchovném konceptu spolupracují všechny učební obory se svými vlastními specifickými vědomostními obsahy na výchově zralých osobností.

"Péče o poučení, to je láska" (Mdr 6,17)

15. Z církevního rozměru vyrůstá také rozlišující rys katolické školy jakožto školy pro všechny se zvláštním zřetelem k těm nejslabším. Dějiny ukazují, že většina katolických školských výchovných zařízení vznikla jako odpověď na požadavky těch vrstev, které nebyly ze sociálního a ekonomického hlediska osudem příliš obšťastněny. Není nic nového na tvrzení, že katolické školy vznikly z hluboké lásky k výchově mladistvých a dětí, kteří byli ponecháni sami sobě a nebyli žádným způsobem vychováváni. V mnoha oblastech světa brání ještě dnes materiální chudoba tomu, aby mnozí mladiství a děti získali přístup ke vzdělání a k přiměřené lidské a křesťanské výchově. Opět v jiných oblastech jsou to zase nové formy chudoby, které vytvářejí poptávku po katolické škole, která se stejně jako v minulosti může postavit proti situacím neporozumění, nedůvěry a nedostatku prostředků. Chudé dívky, které v 15. století vyučovaly sestry voršilky, chlapce, jež viděl pobíhat a slyšel rámusit v římských ulicích Calanzio, ty, které v chudých francouzských vsích potkal De la Salle, nebo ty, jež kolem sebe shromáždil Don Bosco – všechny tyto mladistvé a děti můžeme i dnes potkat mezi těmi, kdo ztratili pravý smysl života a jimž chybí nadšení pro ideály, jimž nikdo nepostavil před oči hodnoty a kteří již neznají krásu víry, za nimiž stojí jen vykořeněné rodiny neschopné lásky, kteří prožívají často situace materiálního a duchovního nedostatku a jsou otroky nových idolů společnosti, v níž je nezřídka čekají jen vyhlídky na budoucnost v nezaměstnanosti a vydeděnosti. Právě na tyto nové chudé se katolická škola v duchu lásky zaměřuje. Katolická škola, která se přece zrodila z přání nabídnout všem, a zejména a nejvíce těm, kdo byli zatlačeni na okraj společnosti, možnost vzdělání, získání pracovního místa a lidské a křesťanské výchovy, může a musí v tomto smyslu v kontextu starých a nových forem chudoby najít onu původní syntézu touhy a lásky k výchově, jež je výrazem lásky Kristovy k chudým, maličkým a všem těm, kdo hledají pravdu.

Katolická škola ve službě společnosti

16. Na katolickou školu nelze pohlížet odděleně od ostatních výchovných zařízení a chápat ji jako instituci na nich nezávislou, nýbrž musí být spjata se světem politiky, ekonomiky, kultury a společnosti v jejím celku. Je proto úkolem katolické školy, aby se se vši rozhodností zabývala novou kulturní situací, aby se projevila jako instance kritická vůči všem dílčím výchovným konceptům a jako příklad a inspirace pro jiná výchovná zařízení a aby zaujala přední místo ve starosti církevní obce o výchovu. Tímto způsobem se objasňuje veřejná role katolické školy, která nevzniká jako soukromá iniciativa, nýbrž jako výraz skutečnosti církve a ze samé své podstaty má veřejný charakter. Vykonává službu k veřejnému užítku, a přestože se jasně a výslovně formuje v perspektivě katolické víry, není rezervována pouze pro katolíky, nýbrž je otevřena všem, kdo umějí ocenit a sdílet kvalifikovaný výchovný koncept. Tento rozměr otevřenosti se projevuje zvláště výrazně v zemích s nekřesťanskou většinou a v takových oblastech, které se ještě nacházejí ve fázi rozvoje, kde katolické školy podporovaly odjakživa a bez jakékoliv diskriminace pokrok občanů a výchovu osobnosti.¹⁶ Katolická školská zařízení mají stejně jako státní školy veřejnou funkci a svou přítomností zaručují kulturní a výchovný pluralismus, především však také svobodu a právo rodiny, která chce mít zaručený výchovný cíl, jež si ve výchově vlastních dětí vytýčila.¹⁷

17. V tomto ohledu vstoupila katolická škola do čestného a konstruktivního dialogu se státy a občanskými obcemi. Dialog a spolupráce musí být založena na vzájemné úctě, na vzájemném uznávání specifické role obou stran a na společné službě člověku. V zájmu uskutečnění těchto cílů se katolická škola začleňuje do školských systémů různých národů a do zákonodárství jednotlivých států, pokud tyto státy dodržují základní práva člověka, počínaje úctou k životu a k náboženské svobodě. Řádný vztah mezi státem a školou, a to nejen katolickou, by neměl vycházet ani tolik z institucionálních vztahů, jako spíše z práva člověka získat přiměřené vzdělání podle svobodné volby. To je právo, jemuž by mělo být podle principu subsidiarity vyhověno.¹⁸ Neboť "veřejná moc, jejímž úkolem je chránit a hájit občanské svobody, má se z titulu podílné spravedlnosti starat o to, aby byly veřejné prostředky vynakládány tak, aby rodiče mohli pro své děti vybrat školy opravdu svobodně podle svého svědomí".¹⁹ V rámci nejen formální proklamace, nýbrž efektivního vykonávání tohoto základního práva člověka se v některých zemích objevuje zásadní problém právního a finančního uznání nestátní školy. Zastáváme přání, které před nedávnem opět vyslovil Jan Pavel II., aby ve všech demokratických zemích "konečně konkrétním způsobem došlo ke skutečnému zrovnoprávnění nestátních škol, jež by zároveň ctily i jejich výchovný koncept".²⁰

Výchovný styl výchovného společenství

18. Než přejdeme k závěru, chtěli bychom se ještě krátce zmínit o stylu a roli výchovného společenství, které se konstituuje v setkávání a spolupráci různých zúčastněných: žáků, rodičů, učitelů, zřizovatelé školy a personálu.²¹ V tomto směru je právem zdůrazňován význam vzájemného klimatu a způsobu vzájemné komunikace. Během vývoje dítěte jsou nezbytné osobní vztahy s vychovateli, kteří jsou žáků příkladem, a dokonce i znalosti mají na vzdělání žáka větší vliv, pokud jsou předávány v kontextu osobní angažovanosti, opravdové výměny zkušeností, důsledných postojů, důsledného stylu a důsledného každodenního způsobu chování. Právě z tohoto důvodu je třeba při veškerém nezbytném zachování daných rolí podporovat podobu školy jako pospolitosti, což představuje jeden z prvků bohatství současné instituce školy.²² Dále je prospěšné ve shodě s II. vatikánským koncilem²³ připomenout, že rozměr společenství v katolické škole není prostě jen sociologickou

kategorií, nýbrž že má teologický základ. Úkolem výchovného společenství jako celku je tedy podporovat cíl školy, jímž je vytvoření místa celistvé výchovy prostřednictvím vzájemných mezilidských vztahů.

19. V katolické škole mají "hlavní odpovědnost při vytváření originálního křesťanského stylu... vychovatelé, a to jako jednotlivé osobnosti i jako společenství".²⁴ Učitelská činnost je jednáním mimořádné morální závažnosti, je jednou z nejvyšších a nejtvorivějších činností člověka, neboť učitel nevtiskuje něco do mrtvé hmoty, nýbrž přímo do ducha lidí. Osobní vztah mezi učitelem a žákem, který se neomezuje na prosté dávání a přijímání, nabývá proto hodnoty nejvyššího řádu. Nadto si musíme být více vědomi toho, že učitelé a vychovatelé mají specifické křesťanské povolání a stejně specifický podíl na poslání církve a "že nejvíce závisí na nich, zdali se katolické škole podaří uskutečnit její záměry a iniciativy".²⁵

20. Ve výchovném společenství mají zvláště významnou roli rodiče jako ti, kdo jsou od přírody nejvíce odpovědni za výchovu svých dětí. Bohužel jsme dnes svědky rozšířené tendence, že tímto svým nejvlastnějším úkolem zmocňují někoho jiného. Proto je nezbytné inspirovat iniciativy, které nejenže nabádají k převzetí této povinnosti, ale nabízejí přitom v tomto směru také konkrétní a správnou pomoc a vtahují rodiny do výchovného konceptu²⁶ katolické školy. Trvalým cílem školní výchovy musí proto být setkávání a dialog s rodiči a rodinami, k čemuž musí přispívat také podpora rodičovských sdružení, jejichž nezastupitelným příspěvkem je personalizace, jež teprve může účinně realizovat jakýkoliv plánovaný výchovný cíl.

Závěr

21. Svatý otec upozornil svým velmi působivým slovem na to, že cesta člověka je cestou Ježíše Krista a církve.²⁷ Tato cesta nemůže být jiná, než je ta, po níž kráčí zvěstovatelé evangelia, kteří se přitom setkávají s naléhavou výzvou k výchově. Práce ve škole se tak projevuje jako nenahraditelný úkol, ba co víc, investice vynaložená na lidi a prostředky v katolické škole se stává dokonce jakýmsi prorockým rozhodnutím. Také na prahu třetího tisíciletí pocítujeme stále ještě silně úkol, který katolické škole o "letnicích", jimiž se stal II. vatikánský koncil, přidělila církve; jelikož katolická škola "může tak velice přispět k splnění poslání Božího lidu a sloužit dialogu mezi církví a lidskou společností k jejich vzájemnému prospěchu, zachovává si svou velikou důležitost i v dnešním světě".²⁸

Prot. č. 290/96

V Římě 28. prosince 1997, v den svátku Svaté rodiny

PIO KARD. LAGHI
prefekt

+ JOSÉ SARAIVA MARTINS
titulární biskup z Tuburniky
sekretář

Poznámky:

1 Kongregace pro katolickou výchovu, nové označení Posvátné kongregace pro semináře a univerzity, byla apoštolskou konstitucí *Regimini ecclesiae universae*, která byla vydána 15. srpna 1967 a vstoupila v platnost 1. března 1968 (AAS 59, 1967, 885-928), rozdělena na tři sekce. Při tomto novém uspořádání byla zřízena Sekce pro katolické školy za účelem "dalšího rozvoje" základních principů výchovy, především ve školách (srov. DOKUMENTY II. Vatikánského koncilu, Deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*, Úvod).

2 KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Katolická škola*, 2.

3 Srov. KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Katolická škola*, 34.

4 Srov. DOKUMENTY II. Vatikánského koncilu, Deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*, 8.

5 JAN PAVEL II., apoštolský list *Tertio millennio adveniente*, 58.

6 Srov. JAN PAVEL II., *Proslov na I. národním kongrese katolické školy v Itálii*, in: "L'Osservatore Romano" ze 24. listopadu 1991, 4.

7 Srov. KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Katolická škola*, 35.

8 KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Katolická škola*, 3.

9 DOKUMENTY II. Vatikánského koncilu, Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, 22.

10 JAN PAVEL II., posynodální apoštolský list *Ecclesia in Africa*, 102.

11 KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Náboženský rozměr výchovy v katolické škole*, 34.

12 Srov. KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Náboženský rozměr výchovy v katolické škole*, 33.

13 JAN PAVEL II., posynodální apoštolská adhortace *Vita consecrata*, 96.

14 JAN PAVEL II., posynodní apoštolský list *Christifideles laici*, 62.

15 Srov. KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Katolická škola*, 39.

16 Srov. DOKUMENTY II. Vatikánského koncilu, Deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*, 9.

- 17 Srov. SVATÝ STOLEC, *Charta práv rodiny*, čl. 5.
- 18 Srov. JAN PAVEL II., apoštolská adhortace *Familiaris consortio*, 40; srov. také KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, instrukce *Libertatis conscientia*, 94.
- 19 DOKUMENTY II. Vatikánského koncilu, Deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*, 9.
- 20 JAN PAVEL II., *Dopis generálnímu představenému piaristů*, in: "L'Osservatore Romano" z 28. června 1997, 5.
- 21 Srov. KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Katolický učitel - svědek víry ve škole*, 22.
- 22 Srov. *tamtéž*.
- 23 Srov. DOKUMENTY II. Vatikánského koncilu, Deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*, 8.
- 24 KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Náboženský rozměr výchovy v katolické škole*, 26.
- 25 DOKUMENTY II. Vatikánského koncilu, Deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*, 8.
- 26 Srov. JAN PAVEL II., apoštolská adhortace *Familiaris consortio*, 40.
- 27 Srov. JAN PAVEL II., encyklika *Redemptor hominis*, 14.
- 28 DOKUMENTY II. Vatikánského koncilu, Deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis*, 8.